

## **BIPOLAIR in de maatschappelijke verbeelding. De rol van ziekte en creativiteit in film en tv-series**

**Afdeling Huisartsgeneeskunde en Ouderengeneeskunde Amsterdam UMC,  
locatie VUMC**

**Stichting Instituut voor maatschappelijk verbeelding**

*'I was running fast, but slowly going mad.'*  
Kay Redfield Jamison (*An Unquiet Mind*, 1995)

Het lijkt er op dat bipolariteit in toenemende mate een rol speelt in speelfilms en in tv-series. Soms als thematiek, maar vaker in de vorm van een [hoofd]personage dat een bipolair ziektebeeld vertoont. Het meest bekende voorbeeld op dit moment is Carrie Mathison, analist bij de CIA in de serie *Homeland* [2011 – inmiddels zeven seizoenen] die te maken heeft met zowel depressieve klachten, noodzaak van medicatie en ook uiterst creatieve en scherpzinnige perioden. Hoewel het volgens Beatrice de Graaf evident is dat zo'n weinig stabiele persoonlijkheid in de werkelijkheid nimmer een dergelijke functie zou vervullen,<sup>1</sup> is daarmee niet de vraag beantwoordt wat dan de rol van bipolaire personages in de verhaalwereld is. Op grond van inzicht in die imaginaire wereld, kunnen we begrijpen wat maatschappelijk gezien, gewicht en waarde zijn van zowel depressieve als creatieve episodes in de fictie. Die kennis kan een bijdrage leveren aan het nadenken over rol en impact van deze gedeelde verbeelding in de alledaagse wereld van mensen die bipolair zijn, en hoe negatieve zowel als positieve aspecten te waarderen.

### **Vraagstelling [verbeeldingstheorie]<sup>2</sup>**

Welke rol speelt bipolariteit in films en tv-series in termen van a) personage [karakterontwikkeling], b) verhaal[structuur], c) thematiek [genre, morele argument] en (optioneel) d) visuele stijl [camera, montage, licht, muziek]. Hoe wordt bipolariteit in de fictie al dan niet gekoppeld aan creativiteit, met name artistiek [kunstenaars, schrijvers], wetenschappelijk [sinds de Romantiek bekend als *mad scientists*], of anderszins inventief [zie Carries bij vlagen opmerkelijke luciditeit, geniale alertheid, temperamentvolle vindingrijkheid]. Welke verschillen en overeenkomsten zijn er met wat we medisch weten over bipolariteit?

*Hypothese:* bipolariteit is een vruchtbaar modern motief dat *in* de fictie door een personage wordt gedragen en dat wordt gebruikt om de slingerbeweging in de eigentijdse wereld te kunnen *verbeelden*. Met behulp van een dergelijk dubbelzinnig personage kan zowel de overweldigende, destructieve ervaring van het chaotische leven van alledag worden doorleefd, als ook de verheven

<sup>1</sup> W. Takken, 'Kijken met kenners. Terrorisme-expert Beatrice de Graaf over *Homeland* 4. "Zet nou toch een muts op, oen!"', *NRC* 17.02.2015.

<sup>2</sup> H. de Mare, 'Waar Nederlanders warm van worden. Professionele personages in Amerikaanse en Nederlandse ziekenhuis- en politseries', in: G. van den Brink (red.), *De Lage Landen en het hogere. De betekenis van geestelijke beginselen in het moderne bestaan*. Amsterdam University Press (2012): 307-348.

scheppingskracht die daarin plots nieuwe patronen doorziet en nieuwe, betekenisvolle vergezichten weet te 'vinden'.

**Onderdeel van het onderzoek in de stage moet in ieder geval zijn:**

1. Het maken van een chronologisch overzicht van films en tv-series waarin bipolariteit een rol speelt [zie IMDb]
2. Het maken van een *inventarisatie* en *classificatie* van verschillende bipolaire personage-typen, gegeven de *genres* waarin bipolariteit zich aandient, de verdeling van manische en depressieve aspecten in de verhaalwereld, de *morele* waardering daarvan in het verhaal, en - indien mogelijk - de *audiovisuele analyse* waarin wordt onderzocht hoe de gestileerde vormgeving hieraan mede vormgeeft.
3. Het vergelijken van deze karakteristieken met wat medisch bekend is over bipolariteit.
4. Een analyse van enkele verhalen [films, afleveringen tv-serie] met 'bipolaire' personages, inclusief hun koppeling aan creativiteit.

**Begeleiding**

dr. Arko Oderwald (Huisartsgeneeskunde) en dr. Heidi de Mare (beeldwetenschapper, directeur stichting IVMV).

Deze stage sluit aan bij lopend onderzoek bij de afdeling Huisartsgeneeskunde en Ouderengeneeskunde naar ziekte en creativiteit.

Als je interesse hebt voor deze stage kun je contact opnemen met Arko Oderwald, [ak.oderwald@vumc.nl](mailto:ak.oderwald@vumc.nl).